

ART T.B.C.

(to be confirmed)

asociația
e-cort.ro

h.arta

ISBN 978-973-0-04963-3

ART T.B.C.

(to be confirmed)

2006

TIMISOARA

BUCURESTI

ART t.b.c. (to be confirmed)

Proiectul ART t.b.c. (to be confirmed) a fost inițiat la începutul anului 2006 de Asociația *E-cart.ro* în colaborare cu grupul *H.arta* din Timișoara și implementat cu sprijinul Fundației Rațiu din Marea Britanie.

Proiectul ART t.b.c. a urmărit examinarea unor aspecte privind calitatea și adaptarea educației artistice din România la normele europene, în contextul schimbărilor sociale și culturale din perioada contemporană, care generează noi forme de producție și receptare a artei, noi standarde instituționale și noi cerințe ale pieței de artă. Prin inițierea unui dialog autentic între studenți, universități și organizații independente din sectorul artei contemporane, proiectul și-a propus totodată să acționeze ca o platformă pentru potențiale îmbunătățiri și colaborări în domeniu, atrăgând atenția asupra statutului și rolului artistului în transformarea societății românești. Cele două studii de caz pe care proiectul le-a presupus oferă o imagine relevantă pentru opiniile studenților din instituțiile de învățământ artistic din București și Timișoara. Contribuția noastră ar putea fi valorificată pe deplin dacă ar stimula alte inițiative similare, în primul rând în alte centre universitare precum Cluj și Iași și, în al doilea rând, în aceleași locații – pentru a surprinde schimbările intervenite între timp și, de ce nu, potențialele efecte ale observațiilor formulate în textul de față; studiul ar putea astfel dobândi continuitate, amploare și reprezentativitate la nivel național.

Studenții de la Universitatea Națională de Arte din București și de la Facultatea de Arte Plastice din cadrul Universității de Vest din Timișoara au fost invitați, în cea de-a doua parte a anului academic 2005-2006, să răspundă unui chestionar referitor la modul de funcționare a programului universitar din care fac parte. Am primit 276 răspunsuri din ambele centre, ceea ce reprezintă mai mult de 10% din numărul total de studenți. Chestionarele au fost analizate și opțiunile studenților evaluate, iar răspunsurile cele mai relevante au fost selecționate pentru a exemplifica analiza. Textul este ilustrat cu fotografii ale expozițiilor cu lucrările studenților din cele două instituții de învățământ superior.

Chestionarul aplicat studenților este următorul:

1. În cadrul specializării pe care o urmați se pune accentul:
 - pe creativitate
 - pe buna cunoaștere a tehnicilor artistice
2. Ce cursuri și seminarii ați include sau elimina din programă?
3. Cunoașteți obiectivele universității? Dacă da, în ce măsură sunt ele viabile și răspund așteptărilor voastre?
4. Descrieți relația cu profesorii. Cât de liber vă puteți exprima în raporturile cu aceștia?
5. Aveți profesori invitați?
 - da
 - nu
 - uneori
6. Ce oportunități oferă universitatea de a colabora cu Muzeul de Artă Contemporană, galerii și centre artistice / culturale, de stat sau independente, din oraș și din țară?
7. Ce oportunități oferă universitatea de a vizita diverse manifestări artistice din țară sau din străinătate?
8. Există o corespondență între ceea ce învățați în universitate și ceea ce știți că există în expozițiile internaționale?
9. Ce perspective aveți după absolvire?
10. Ce sugestii aveți pentru îmbunătățirea tipului de învățământ artistic?

Numărul mare de răspunsuri primite la întrebările propuse denotă faptul că proiectul a fost privit cu interes de către studenți: aproape toți s-au arătat deschiși și curioși în comunicarea cu membrii echipei proiectului. Uneori erau preocupați de examenele din zilele următoare, alteleori – neîncrezători în intențiile noastre ori dimpotrivă, foarte încântați de idee. Câteodată erau inhibați în prima clipă la gândul (mărturisit sau nu) că profesorii ar putea afla păreri negative pe care ei le au despre educația artistică practică în universitate și acest lucru ar fi putut genera consecințe nefaste asupra atitudinii profesorului față de studentul respectiv. Totuși, majoritatea studenților contactați (nu toți!) au sfârșit prin a-și expune păreri.

Răspunsurile vorbesc prin ele însele, sunt diferite și în același timp au multe lucruri în comun, sunt entuziaste ori ironice, sunt detașate sau pasionale, sunt laconice sau cu detalii surprinzător de elaborate. Mai simplu, sunt *subiective*. Dar este vorba de acea subiectivitate de care trebuie să ținem cont atunci când avem misiunea de a transmite mai departe anumite cunoștințe și valori. Deoarece statutul membrilor echipei a fost unul de observator independent, le-am promis studenților că vom face recomandări profesorilor pentru a contribui la consolidarea punții de legătură dintre cele două tabere. Cea mai importantă recomandare pe care dorim să o facem se leagă tocmai de aspectul menționat mai sus, de descoperirea unicității fiecărui student în parte și de valorificarea potențialului acestuia: profesorul trebuie și el să asculte și să audă opiniile studentului, nu doar studentul să-și asculte profesorul. Îmbunătățirea comunicării este esențială și, pentru a exemplifica faptul că mulți studenți percep acut barierele care apar în comunicarea cu unii profesori, introducem mai jos un răspuns al unui student la Arte Textile Timișoara, anul II:

Citez: D-na profesoară, pot să știu ce am greșit ?

R(ăspuns): Dacă mai comentezi mult poate îți scad nota.

Alte comentarii sunt de prisos...

*Faptul că acest proiect inițiat de Asociația E-cart.ro și-a propus să încurajeze un dialog real între studenți și profesori a fost sesizat cu luciditate în răspunsul dat întrebării referitoare la sugestia de către un student al aceleiași facultăți, specializarea Design grafic, anul II și care, în plus, susține afirmația noastră de mai sus: *Asta e o rubrică unde ar trebui să deschideți un forum sau să încurajați o miniconferință în care să se poată dezbate problema învățământului la o scală națională, cu referire strictă la cel artistic. Sunt prea multe de spus. Dar unul dintre cele care ar putea schimba cu ceva acest sistem, ar fi reorientarea intereselor către studenți, și ceea ce ar fi de maxim interes pentru aceștia. Cred că în mod capital există o mare discrepanță între ce moto au profesorii și ce marș cântă studenții.**

Arte decorative și design

În general, situația de ansamblu în viziunea studenților la arte decorative și design pare să fie mai bună în educația artistică din București decât în cea din Timișoara și, pe parcursul derulării acestui text vom detalia această afirmație.

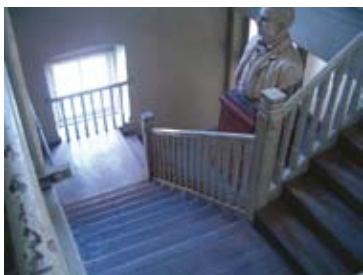
Din București au răspuns 96 studenți la Facultatea de Arte Decorative și Design, care au fost distribuiți în funcție de specializări în felul următor: 24 la Design, 17 la Artă Murală, 17 la Ceramică-Sticlă-Metal, 17 la Arte Textile, 11 la Scenografie și 10 la Modă. La Facultatea de Arte Plastice din cadrul Universității de Vest din Timișoara au completat chestionarele 55 studenți de la Catedra de Arte Decorative și Aplicate: 41 la Design și 14 la Arte Textile.

Prima întrebare, care avea două variante de răspuns, respectiv *În cadrul specializării pe care o urmați se pune accentul: pe creativitate sau pe buna cunoaștere a tehnicilor artistice* a arătat faptul că aproape jumătate dintre studenți sunt de părere că în facultate se pune accentul pe creativitate, lucru care nu poate fi privit decât drept benefic. Un număr mai mic de studenți au bifat ambele variante (să nu uităm că ne referim la studenți care au optat pentru o specializare în arte decorative și design), iar pe ultimul loc

s-au situat răspunsurile referitoare la cunoașterea tehnicilor artistice (mai puțin de un sfert din numărul total al studenților chestionați).

La Timișoara în schimb, câțiva dintre studenți au simțit nevoia să adauge o variantă de răspuns care nu figura în chestionar, completare pe care o exemplificăm printr-un fragment dintr-un chestionar al unui student la Arte Textile, anul II: se pune accentul *pe pile și pe cunoștințele cu care am intrat în facultate*. Aceste observații pot fi corelate cu altele obținute la întrebările următoare și care semnalizează, mai mult sau mai puțin voalat, existența unui punct nevralgic în această chestiune – cel puțin așa cum este ea percepută de către studenți. De exemplu, la ultima întrebare din chestionar, *Ce sugestii aveți pentru îmbunătățirea tipului de învățământ artistic?* alți doi studenți din aceeași secție au recomandat *obiectivitatea (în toate sensurile) și excluderea pilelor și studenților care nu au nici o legătură cu arta...*

Deoarece **cea de-a doua întrebare** a fost una deschisă, *Ce cursuri și seminarii ați include sau elimina din programă?*, varietatea răspunsurilor primite este foarte mare. Aproape un sfert din studenții care au răspuns au făcut observații mai generale precum *nu aș scoate nici un curs, dar aș adăuga sau cursurile sunt bune, dar nu se fac toate sau cursuri practice, legate de o meserie sigură sau problema este abordarea cursurilor și frecvența/seriozitatea cu care se desfășoară*.

unde câțiva studenți au deviat oarecum sensul întrebării răspunzând că ar elimina *o bună parte din profesori*, scopul fiind acela de a sugera faptul că materiile de studiu sunt considerate a fi utile, doar că profesorii nu le tratează cu suficientă seriozitate și nu reușesc să le facă atractive pentru ei. În majoritatea copleșitoare a răspunsurilor date de studenții de la toate specializările, nu apar nominalizați profesorii la această întrebare, ci doar cursurile în sine. Totuși, la Timișoara apar câteva chestionare în care nu materia predată pare să fie cea vizată de eliminare în opinia studenților, ci profesorul însuși, ceea ce ne face să credem că studenții consideră necesară materia respectivă, dar felul în care ea este abordată de către profesor o face nedorită: *Aș elimina toate cursurile doamnei Ionescu (Istoria costumului)*. Cităm din nou în acest sens: *Să se facă școală; Prezența la ore! Și a elevilor, dar mai ales a profilor și profesorii nu sunt pregătiți pentru cursuri sau seminarii.*

Aceste răspunsuri semnalizează existența unei deficiențe a sistemului de învățământ artistic care este percepută acut de către studenți, respectiv neseriozitatea cu care unii profesori tratează cursurile, pornind de la minima obligație de a fi prezenți la ore până la neglijarea din punct de vedere calitativ a materiei predate. Această trăsătură nu pare a fi extrem de izolată, deoarece am selectat, dintre răspunsurile primite de la specializarea Pictură (an II), următorul răspuns: *Nu cursurile ar fi necesar să fie eliminate sau incluse ci profesorii.*

La București părerile sunt diverse, de la *Aș exclude... nimic; îmi place totul până la Regândit tot sistemul!* În intervalul dintre aceste opțiuni este semnalată nevoia unor aplicații mai practice (restructurarea atelierului – concepte, tehnici artistice și materiale noi, mai multe dezbateri, workshop-uri, vizitarea unor expoziții, întâlniri cu artiști, participarea la disecții în cadrul cursurilor de anatomie, etc.), a introducerii de opționale noi sau de colaborări cu universitățile din Europa Occidentală. Acest din urmă aspect se regăsește pomenit și în răspunsurile date de către studenți la alte întrebări din chestionar, prin urmare necesită un comentariu mai amplu.

Declarația de la Bologna este adoptată parțial și de învățământul superior din România. Aceasta stabilește un set de obiective care *să conducă la realizarea unui spațiu european al învățământului superior și la promovarea*

*sistemului european de învățământ superior la nivel mondial. În acest sens, declarația face recomandări care au fost adoptate și de Universitatea Națională de Arte din București: sistemul de credite transferabile sau reducerea duratei anilor de studii. În afară de aceste recomandări care sunt deja puse în practică parțial sau total, declarația include printre priorități și *promovarea mobilității studenților, profesorilor, cercetătorilor și personalului administrativ prin «depășirea obstacolelor» ce împiedică libera circulație; de asemenea, promovarea cooperării europene în asigurarea calității; și promovarea dimensiunilor europene necesare pentru învățământul superior (dezvoltarea curriculară, cooperare inter-instituțională, programe de mobilități, programe integrate de studiu, pregătire și cercetare).**

Ar fi nevoie ca aceste recomandări să fie puse în practică și în învățământul de la noi, unde studenții percep lipsa mobilității, atât a lor cât și a cadrelor didactice, deși la nivel teoretic există susținere în acest sens. Specialiștii din universități ar trebui încurajați să beneficieze de această deschidere, să colaboreze cu cei din afara propriei instituții, să câștige experiență din contactele stabilite la nivel local, național și internațional. În cazul în care aceste lucruri se vor întâmpla, vor avea de câștigat atât facultățile cu profil artistic, care vor avea un personal mult mai dinamic și mai bine pregătit, cât și studenții acestora. Despre mobilitatea studenților vom discuta la analizarea întrebărilor care se referă punctual la această chestiune.

Printre cursurile pe care studenții ar simți nevoia să le adauge se numără, pe primele locuri, cursurile de operare pe calculator (dtp, grafică 3D, animație), foto-video, marketingul și publicitatea, cursurile ATF, designul sau o limbă străină suplimentară. La mulți studenți se adaugă nevoia de a aprofunda materii precum tehnologia, arta contemporană, arhitectura și filosofia. Restul materiilor listate pentru a fi

introduse în programă sunt adaptate specializării studenților sau intereselor personale ale acestora: design de pantofi și machiaj, tehnica vitraliului, teologie, gramatica limbii române sau istoria muzicii.

Unii studenți invocă, așa cum se întâmplă și la Timișoara, lipsa de atractivitate a unor cursuri. Dintre materiile pe care studenții ar dori să le elimine, pe primele locuri se situează filosofia (care se regăsește în aproximativ un sfert dintre chestionare), sportul și anatomia (total sau parțial, sau transformarea ei în disciplină opțională) – aproximativ 1/6 din numărul total și, cu procente mult mai mici, perspectiva și estetica. Restul materiilor care ar trebui eliminate după părerea unor studenți la arte decorative și design, dar care sunt mai degrabă opțiuni foarte personale, neregăsindu-se în prea multe răspunsuri, sunt compoziția, desenul tehnic, formă și decor în neolitic, globalizare, management, limba străină și geometria descriptivă.

La **cea de-a treia întrebare**, *Cunoașteți obiectivele universității? Dacă da, în ce măsură sunt ele viabile și răspund așteptărilor voastre?* aproape jumătate dintre studenți au recunoscut că nu le cunosc. *Obiectivele ei ca instituție de învățământ nu le cunosc. Obiectivele mele ca student al instituției da. Nu știu în schimb dacă ele coincid* (Scenografie, anul IV, București). Aproape un sfert dintre studenți nu au răspuns la întrebare, dar dintre cei care au răspuns doar un procent foarte mic (2%) susțin că obiectivele sunt viabile și răspund așteptărilor lor, restul fiind de părere că nu răspund sau răspund doar parțial.

Unii dintre studenți au încercat chiar să găsească explicații pentru necunoașterea obiectivelor, cum se întâmplă în răspunsul următor: *Nu le cunoaștem deoarece nu există comunicare între cadrele didactice și personalul administrativ cu studenții* (Artă Murală, anul II, București). De asemenea,

unii studenți au precizat și care este motivul pentru care obiectivele universității nu corespund cu așteptările lor: *nu ne ajută să pășim în sistem* (Scenografie, anul III, București), *Cred că sunt prea mulți studenți ce termină și saturează piața fără a fi pregătiți* (Ceramică, anul I, București) sau *nu corespund întocmai cerințelor de pe piața de muncă* (Design Grafic, anul III, Timișoara).

Din aceste răspunsuri transpare o nevoie resimțită de mulți dintre studenți: stabilirea unor obiective clare pentru fiecare specializare în parte, reflectarea acestor obiective în toate acțiunile membrilor facultății și, ceea ce este mai important, asigurarea unor corelații între felul în care materiile de studiu sunt abordate și potențialele direcții pe care studenții le pot urma după absolvire. Această necesitate se poate regăsi parțial în planul strategic de dezvoltare pentru anii 2005-2007 al Universității Naționale de Arte din București, deoarece la conținutul planurilor de învățământ se introduce precizarea: *Elaborarea fișelor de disciplină cu definirea conținutului, a obiectivelor cursurilor teoretice și aplicative în concordanță cu noile structuri de învățământ*. Această condiție nu este dezvoltată în nici un fel, este foarte generală, nu explică la ce anume se referă noile structuri de învățământ și prin urmare nu susține cadrele didactice în mod practic pentru a-și concepe cursurile în așa fel încât toți participanții la învățământul artistic superior să aibă de câștigat.

Dovada faptului că există un cadru general permisiv este și Legea 288/2004 privind organizarea studiilor universitare, care afirmă deosebit de explicit la art. 3: *Ministerul Educației și Cercetării, împreună cu Ministerul Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, în colaborare cu instituțiile de învățământ superior și cu partenerii sociali, corelează oferta educațională a învățământului universitar, pe cicluri, cu cerințele pieței muncii și cu dezvoltarea vieții*

sociale. De asemenea, la art. 4 (6) se precizează: *Studiile universitare de licență asigură un nivel de calificare adecvat exercitării unei profesii în vederea inserției pe piața forței de muncă, prin cunoștințe generale și de specialitate corespunzătoare.*

Nevoile studenților se dovedesc astfel a fi unele realiste, baza legală există, prin urmare recomandăm managementului facultăților de arte să-și redefiniească obiectivele mai clar și având în vedere direcțiile posibile către care se pot orienta studenții după absolvirea studiilor.

În ceea ce privește **relația cu profesorii și libertatea de exprimare**, aproape jumătate dintre studenți au răspuns că această relație este deschisă, un sfert că e destul de liberă, restul părerilor fiind împărțite în depinde de profesor și relație proastă. *Am relații foarte bune cu profesorii, care sunt receptivi la propunerile noastre, chiar ne solicită părerea*, scrie un student la Artă Murală, anul III, București. Mulți studenți fac distincție între profesorii de specialitate, cu care au mai multe lucruri în comun, și cei care predau cursuri teoretice: *Cu profesorii de specializare relațiile sunt foarte apropiate, însă relațiile cu profesorii de la teoretice mai puțin* (Arte Textile, anul I, București).

De asemenea, comunicarea și transparența deciziilor sunt și ele puse în discuție, studenții depășind uneori simpla afirmație prin câteva argumente care să le justifice opțiunea. De exemplu: *Cu unii se poate discuta liber și sunt și mai deschiși la minte, pe când cu ceilalți primești tema și după nota* (Design Multimedia, anul I, Timișoara). De asemenea: *Profesorii nu se implică suficient. Mă pot exprima liber, dar nu sunt ascultat. Profesorii au concepții învechite și nu înțeleg schimbările prezentului* (Artă Murală, anul II, București). O situație mai delicată în procesul de comunicare profesor-student este semnalată în câteva chestionare:

tentația profesorului, de cele mai multe ori inconștientă, de a-și impune propria concepție și amprență stilistică asupra studenților pe care îi îndrumă: *Ca să îmi impun personalitatea trebuie să ajung la conflicte. Aceștia (profesorii) preferă să ne inhibe* (Metal, anul IV, București). Alteori orice explicație lipsește, răspunsurile sunt laconice și expresive: *Relația nu este prea veselă* (Design Grafic, anul II, Timișoara)

La **întrebarea a cincea**, referitoare la profesorii invitați, aproape jumătate dintre studenți au declarat că nu au avut profesori invitați, restul răspunsurilor fiind distribuite aproape în mod egal între da și uneori. Există și câteva răspunsuri de genul *da* (există profesori invitați) *la alte secții sau ani mai mari sau uneori, dar în alte domenii*.

Această întrebare trimite direct către ceea ce afirmam comentând principiile Declarației de la Bologna: mobilitatea cadrelor didactice. Această mobilitate trebuie înțeleasă în ambele direcții, atât dinspre interior către exterior, cât și în sens invers, ambele metode completându-se reciproc și aducând beneficii evidente învățământului artistic. În momentul de față rolul mobilității profesorilor nu este înțeles, ideea este promovată doar fragmentar, deci efectele ei asupra studenților (și nu numai) sunt irelevante.

Întrebarea a șasea, *Ce oportunități oferă universitatea de a colabora cu Muzeul de Artă Contemporană, galerii și centre artistice / culturale, de stat sau independente, din oraș și din țară?* a oferit și ea ocazia studenților de a da răspunsuri foarte variate. De exemplu, un student la Design anul II, Timișoara a răspuns laconic: *Muzeu de artă contemporană???* Acest răspuns rezumă foarte bine părerile potrivit cărora facultățile nu oferă oportunități sau nu aduc la cunoștința studenților faptul că există posibilități de colaborare în domeniu încă din perioada studiilor. La

București cam o treime dintre studenți dau aceste variante, dar la Timișoara procentul este mult mai mare.

Dintre cei care susțin că facultatea oferă oportunități de colaborare, sunt mulți studenți care dau exemple care nu reprezintă colaborări propriu-zise, cum ar fi informațiile primite prin intermediul facultății urmate (direct de la profesori sau prin intermediul afișelor) sau gratuitățile la vizitarea unor expoziții și muzee cu profil artistic. *Seminariile de istoria artei au loc în anul II în incinta muzeului* este un răspuns care apare și el sub diferite forme la mai mulți studenți din București, numai că și în acest caz s-a strecurat o eroare, deoarece întrebarea făcea referire directă la Muzeul Național de Artă Contemporană și nu la Muzeul Național de Artă al României, unde aceste seminarii au loc de fapt. Scopul manifest al acestei întrebări a fost acela de a identifica în ce măsură studenții sunt pregătiți încă din perioada studiilor să colaboreze cu diverse organisme de profil astfel încât, în momentul absolvirii, să se poată orienta spre a construi o carieră în domeniu și să nu fie nevoiți să se reprofileze. Precizarea este utilă pentru a înțelege de ce anume Muzeul Național de Artă Contemporană a fost exemplificat în întrebare, iar nu Muzeul Național de Artă al României (MNAR). Rolul acestuia din urmă este important pentru formarea studenților la arte, dar nu este relevant în contextul întrebării noastre, deoarece de la înființarea muzeului de artă contemporană MNAR nu se mai ocupă de această zonă.

Printre puținele exemple de colaborări reale se numără organizarea unor expoziții (*Se mai organizează expoziții de grup în galerii, cu sprijinul profesorilor de specialitate - Artă Murală, anul II, București*), este menționată *Galeria Universității* din București și festivalul *Utopii contemporane* (pomenit de un student la Design anul II, Timișoara) și, în cazul studenților la Arte Textile din București, colaborări

cu Teatrul Masca. De asemenea, sunt câțiva studenți care sunt de părere că aceste colaborări există, dar că situația depinde de interesul și de relațiile pe care profesorii le au: *Nu există un sistem foarte organizat. Totul se petrece la un nivel individual, depinde de relațiile fiecărui profesor cu anumiți reprezentanți ai muzeelor, galeriilor, etc.* (Arte Textile, anul IV, București).

Alte variante de răspuns au fost *Ni se oferă oportunități, dar suntem informați prea târziu* (Ceramică anul II, Timișoara) sau *E un dezinteres total atât din partea profesorilor cât și a studenților în legătură cu asta...* (Textile anul II, Timișoara). Dezinteresul arătat de studenți este exemplificat și printr-un răspuns oferit de un student în anul III la Secția de Artă Murală din București: *Poate că universitatea ar oferi astfel de oportunități, dar nu cred că suntem noi pregătiți încă (nu avem destule lucrări și nu prea abordăm subiecte care ar putea fi cerute în galerii de artă contemporană).*

Cât despre **oportunitățile oferite de facultate de a vizita diverse manifestări artistice din țară sau din străinătate**, răspunsurile gravitează în jurul variantelor nu oferă, nu știu sau rareori. Ca și la întrebarea anterioară, sunt pomenite destul de frecvent gratuitățile (*În țară sunt oferite gratuități sau reduceri, în străinătate nu se întâmplă nimic*) sau afișele care apar la avizier. O mică parte dintre studenți dau exemple pozitive, așa cum se întâmplă într-un chestionar completat de un student din anul III, Artă Murală, București: *Universitatea noastră a început să ofere, în general, după o selecție a studenților, oportunități de a vizita manifestări din străinătate ; de pildă, am participat cu alți doi studenți și cu profesorul meu la Olimpiadele culturii la Torino (prin Universitate – și tot prin Universitate am luat anunțul unui workshop de vară de pictură la Belgrad, la care voi participa).* Din Timișoara aflăm: *Se fac tabere de artă*

sau practică în exteriorul țării, dar din păcate se reduc la partea financiară a problemei și locurile sunt limitate și unele prestabilite. Sau: Din țară...? Merg doar în oraș la expoziții. Și: Vrei să mergi? Du-te!

Concluzia care se poate trage pornind de la răspunsurile primite la aceste întrebări este că nu există o strategie clară a facultăților care să susțină colaborările la nivel local, național și internațional.

La **întrebarea a opta**, *Există o corespondență între ceea ce învățați în universitate și ceea ce știți că există în expozițiile internaționale?*, părerile sunt împărțite. Pe primul loc se numără studenții care consideră că există această corespondență între ceea ce învață și peisajul artistic internațional, urmând apoi cei care consideră că nu există (deloc sau parțial). Câțiva studenți chiar recunosc faptul că nu știu, ceea ce înseamnă că nu le-a atras nimeni atenția asupra necesității de a se raporta la arta practică în străinătate.

La Timișoara, ca și la București de altfel, apar răspunsuri pozitive necondiționate precum: *Da* (Textile, Master, București), *Da, normal că există* (Design, an II, Timișoara) sau *Da. Au fost invitați profesori din afară și ne-au prezentat planul dâșilor de lucru* (Design, anul I, Timișoara). De asemenea, apar și opțiuni completate de unele sugestii sau comentarii, cum ar fi: *Da, bineînțeles, dar se putea să avem și mai multe materii de specialitate și să colaborăm cu alte facultăți ca să fim la curent cu tendințele și tehnica nou apărută* (Design, anul III, București); sau *Din partea facultății nu prea, însă o sugestie: există site-ul facultății, se poate lucra în această zonă...* (Artă Murală, anul III, București). La București se face și trimitere la un curs care este considerat a fi util pentru cunoașterea artei la nivel internațional: *Anul acesta am avut în programă cursul Tendințe și curente în arta*

modernă și contemporană. Acesta cu siguranță corespunde cu ce există azi în expozițiile internaționale (Artă Murală, anul III, București).

Unul dintre studenți s-a exprimat entuziast în felul următor: *Da, există! Mi-am dat seama că se poate face în țară ceea ce se face în afară. Poate chiar mai bine, Ceramică-Sticlă-Metal, anul IV, București.* Acest răspuns este îmbucurător în contextul în care mulți dintre studenți au răspuns la cea de-a noua întrebare, cea referitoare la perspectivele după absolvire, că ar pleca din țară!

O parte dintre studenți precizează faptul că această corespondență există, dar nu datorită profesorilor, ci eforturilor personale pe care le-au făcut: *Cred. Dar asta datorită nouă, care mai deschidem cărți, albume, site-uri (Ceramică-Sticlă-Metal, anul III, București)*

Reapare printre opțiuni și părerea potrivit căreia și în acest caz situația depinde de profesori: *Hm... da și nu. La o scară generală poate standardele locale de apreciere a artei nu sunt cele corespunzătoare cu arta internațională, dar sunt și cursuri și profesori care au o viziune mai puțin obtuză și pot atinge puncte și subiecte actuale și înalte (Design, anul II, Timișoara).* De asemenea, unii studenți apreciază eforturile pe care cadrele didactice le fac în acest sens: *Se încearcă așa ceva, însă posibilitățile financiare (în principal) sunt mult mai reduse. În plus, nu există același interes pentru artă ca în străinătate, nu reușim să găsim sponsori interesați de artă pentru a ne putea pune în practică proiectele (Textile, anul IV, București).*

La polul opus sunt studenții care cred că nu există o corespondență între ceea ce învață în facultate și ceea ce știu că există în străinătate. Răspunsurile sunt uneori deosebit de elocvente: *Nu ajungem la nivelul cerințelor europene. Suntem în perioada lui Brâncuși (Scenografie, anul III, București), Nu. Absolut și ireconciliabil nu. Aici trăim*

în periferiile istoriei artelor (Design, anul III, Timișoara), Da... totul e paralel. Noi facem total altceva. Sistemul nici nu se compară... (Textile, anul II, Timișoara) și În proporție destul de mică și nematerializată în produsele finite, ca în străinătate (Design, anul II, București).

În măsura în care facultățile de arte românești își propun să stabilească corelații ale planurilor de învățământ cu educația artistică vest-europeană și să beneficieze de recunoaștere externă prin Sistemul European de Credite Transferabile (ECTS) – vezi planul strategic de dezvoltare pentru anii 2005-2007 al Universității Naționale de Arte din București –, ar trebui să acorde o atenție mult mai mare acestui aspect.

Declarația de la Bologna, despre care discutăm anterior, enumeră printre priorități și promovarea dimensiunilor europene necesare pentru învățământul superior (dezvoltarea curriculară, cooperare inter-instituțională, programe de mobilități, programe integrate de studiu, pregătire și cercetare). În măsura în care aceste obiective vor căpăta un rol important în sistemul de învățământ artistic românesc și vor avea aplicabilitate, cu siguranță că efectele pozitive asupra studenților se vor simți imediat și nu va mai exista nici o părere care să precizeze cu tristețe: *îi totuși o facultate izolată...*

Întrebarea numărul nouă, *Ce perspective aveți după absolvire?* a generat și ea răspunsuri diverse, de la nu știu sau nici una până la continuarea studiilor (de obicei în străinătate), angajare, voluntariat (cu tentă ironică, evident), free-lancing, deschiderea unei firme sau... înscrierea în Uniunea Artiștilor Plastici! La Timișoara, printre răspunsurile date de studenți se numără: *O a doua facultate în afara țării, Continuarea studiilor în New York sau Un servici bun, puțin probabil în Romania. De asemenea: Nici una – probabil o*

să încerc în alt domeniu (legat de artă pe cât posibil), Sunt hotărâtă să reușesc în domeniu, în ciuda lipsei de pregătire a profesorilor care ar trebui să mă învețe ceva..., Să nu-mi găsesc de lucru, Perspectivele autodidactului..., Aici la Timiș sunt multe, dar eu vreau să merg acasă și o să fac o firmă și Una bună. Normal... Să îmi câștig existența și să ajung un artist mare! Sau să vând măcar o lucrare pe săptămână.

Aceste răspunsuri sunt suficient de relevante cât să nu mai necesite nici un comentariu suplimentar. Direcțiile care au apărut la Timișoara se regăsesc și la București, dar intensitatea este diferită de cele mai multe ori. De exemplu, plecarea în străinătate pare a fi o necesitate resimțită mai acut în București: *Nu prea multe posibilități de a obține un loc de muncă decât în străinătate. Și mai bine; Nu prea sunt perspective, decât dacă plecăm în străinătate. Cel puțin în domeniul pe care vreau să-l urmez (bijuteria); Să-mi găsesc un loc de muncă în domeniul artistic, dar în străinătate; Găsirea unui loc de muncă în București, sau plecare în Africa și Să pornesc pe cont propriu cu o firmă și să plec în afară.*

Răspunsurile în care studenții susțin cu convingere că vor urma o carieră artistică sunt frecvente, deși oarecum idealiste: *Expoziții apreciate sau Uniunea Artiștilor Plastici.* Uneori studenții se gândesc la studii post-universitare, la angajare în domeniul pentru care s-au pregătit și, în cazul în care nu reușesc, ei optează și pentru o variantă de slujbă pentru care să fie importantă creativitatea lor și care să fie bine remunerată: *După licență aș vrea să continui cu masterul și aș putea lucra în pictură bisericească sau în publicitate și Să mă angajez la o firmă din industria dezvoltării jocurilor (gamedesigner).* De foarte multe ori răspunsurile studenților dovedesc un pesimism accentuat în ceea ce privește perspectivele care li se oferă după absolvire: *Viitorul ca scenograf e destul de sumbru sau Diverse, trebuie să*

ai noroc și cunoștințe! Așa cum se sugerează și în acest ultim răspuns citat, eforturile personale foarte mari făcute de studenți în timpul facultății, despre care pomeneam anterior, sunt prevăzute și pentru perioada de după absolvire: *Să înveți ce ar trebui să înveți acum și Eu am multe perspective, dar absolvirea nu-mi dă nici una.*

La întrebarea *Ce sugestii aveți pentru îmbunătățirea tipului de învățământ artistic?* s-au primit foarte multe răspunsuri, unele dintre acestea extrem de elaborate, incluzând cel puțin trei sugestii diferite, altele simple și la obiect. O mai bună organizare este solicitată în ambele centre universitare, dar în special la Timișoara: *Mai multă ordine și seriozitate, Păi dacă ar veni profesorii la școală, ar fi un început bun sau Acces la internet pentru documentare în vederea unor mai bune realizări.* În plus, sunt multe precizări legate de necesitatea unor mai bune dotări ale atelierelor de lucru, ale sălilor de calculatoare, etc. *(Mi-ar plăcea să avem parte de materiale și de dreptul de a ne restitui absolut toate lucrările făcute pe parcursul anului. Atâta timp cât nu primesc materiale, nu mi se pare normal din două lucrări să las la facultate una).*

După cum spuneam, multe răspunsuri sunt complexe. Cităm în continuare un răspuns scris pe un ton din care transpare existența unei situații pe care studentul (Textile, anul I, Timișoara) o percepe drept o situație de criză pentru care este neapărat nevoie să se găsească o rezolvare: *Să se facă școală. Nu este nici o disciplină, nici un lucru care să atragă studenții. Din contră, mulți se retrag. Taxa este aberant de mare și nu avem voie să folosim nimic. Nici calculatoare, nici mașini de cusut nimic din cauză că cică se strică. Nu avem nimic din cauză că se fură. Este iadul și haosul în școala asta. Vă implor în numele studenților să se ia măsuri.*

În Timișoara, mulți studenți optează pentru schimbarea radicală a sistemului sau măcar îmbunătățirea lui: *Să se schimbe radical sistemul, Restructurarea anului universitar și a programei, Schimbarea mentalității și îmbunătățirea materialelor, bibliotecilor, comunicării (internet), Contact cu actualitatea, schimbarea conceptului și a temelor învechite.* Unii dintre studenți privesc lucrurile mai aplicat: *Stagii în marile firme de design și publicitate, Manuale sau informații puse la dispoziție studenților de facultate, Mai multă informație practică. Exemplu organizarea de workshopuri și Ar trebui să existe mai multe ore de practică, mașini de cusut, drumuri prin fabrici, ateliere de modă, etc. Să învățăm și artă contemporană. Și: Un punct care nu a fost inclus – taxa – mult prea mare pentru lucruri pe care nu le înveți, sunt în programă dar nu se fac.*

De asemenea, semnalizează necesitatea de a avea profesori cât mai bine pregătiți care să-i îndrume: *Profesori mai tineri sau mai deschiși la minte, receptivi la ce se petrece în domeniu, documentați, care să aprecieze creativitatea și măsura în care ești capabil să aplici ce ți-ai propus, Profesori mai bine pregătiți, mai puțin obosiți (dacă ar și preda ar fi genial), profesori mai competenți care să predea... și, de asemenea, profesori mai obiectivi (fără pile ! notarea să se facă de față cu elevii).*

La București situația este oarecum similară. Spre exemplificare, începem prin a cita un răspuns mai complex dat de un student la Ceramică-Sticlă-Metal, anul IV, care atinge multe dintre sugestiile studenților: *Mai mult interes din partea profesorilor și din partea studenților și mai mulți bani de la stat pentru emanciparea universității. Vrem multe! Bursele să fie afișate, nu dăruite pe sub mână. Mi-ar plăcea, mie, ca universitatea noastră să aibă contacte cu alte universități de gen din străinătate, schimb de informații, etc. Spațiile universității nu sunt îndeajuns pentru numărul crescând de*

studenți. Tabere de creație, schimb de experiență cu alți studenți din alte țări. Materiale de calitate, dotări mai bune, etc, toate cumpărate de universitate. Pa, succes!!!

Una dintre prioritățile studenților din București este revenirea la un învățământ de mai lungă durată, formula de trei ani care funcționează în prezent fiind insuficientă pentru nevoile lor: *Mai multă deschidere din partea profesorilor. NU RENUNȚAȚI LA 4 ANI, FIȚI BUNI CU STUDENȚII. NU SE ASIMILEAZĂ NIMIC ÎN 3 ANI DE STUDIU* (sublinierea îi aparține studentului), *Să se facă iar de 4 ani! Nu era nici atât de ajuns pentru a învăța ce este de învățat (asta cine chiar vrea) sau Măcar un an în plus la facultate; În 3 ani nu poți ajunge la un nivel superior (din punct de vedere artistic).*

Declarația de la Bologna, ale cărei principii generale sunt aplicate parțial, așa cum precizam anterior, este probabil sursa deciziei de a se adopta acest sistem de învățământ de scurtă durată. Totuși, această declarație nu precizează decât faptul că studiile universitare de licență trebuie să fie de minimum trei ani. Prin urmare, nu există nici o restricție în a fixa o durată mai mare a anilor de studiu. Recomandăm astfel celor care au puterea de decizie să studieze cu atenție această situație și să opteze pentru varianta care se va dovedi cea mai potrivită din punct de vedere calitativ – neuitând faptul că prestigiul unei instituții de învățământ superior se construiește în timp și se probează în special prin destinele foștilor ei studenți.

Tot *Declarația de la Bologna* are încă un scop manifest, acela de a crește competitivitatea sistemului educativ la nivel internațional și de a îmbunătăți perspectivele de angajare ale absolvenților de studii superioare. Și această direcție se suprapune cu necesitățile identificate de mulți dintre studenți: *Aș propune organizarea unor întâlniri între profesori și studenți, în care să proiectăm imagini, să vorbim despre tot ce înseamnă design și viitorul nostru; Ar trebui*

să se mai uite cineva pe programele universităților din străinătate; Schimburi de experiență cu universități străine; Mai multă practică în teatre, întâlniri cu mari artiști care să ne poată deschide «orizontul» încă din timpul facultății; Mult mai multe workshop-uri cu profesori (studenți) de la alte universități.

În plus, studenții semnalează necesitatea unei mai bune comunicări cu profesorii, a unei preocupări mai mari a acestora față de studenți: *Mai mult interes din partea profesorilor conduce la mai multă seriozitate din partea studenților; Nu știu exact, dar cred că o implicare mai mare atât din partea profesorilor, cât și a studenților, ar fi bine venită.* Răspunsul acesta trimite și către alte sugestii care apar la unii studenți: *Selecția să fie mult mai riguroasă. Intră la facultate persoane prea puțin talentate sau deloc, care doar plătesc taxa de studii; Excluderea nepotismelor, Să nu se mai facă diferențe între studenți, deoarece băieții sunt avantați; Rezolvarea corectă a bursei de merit și a celor în străinătate.*

Vom încheia analiza sugestiilor date de studenții la arte decorative și design prin citarea unui răspuns mai mult decât elaborat, completat de către un student la Artă Murală, anul II, București:

E mult prea mult de scris și de discutat și nu cred că chestionarul acesta îmi va ajunge. Cred că trebuie schimbat aproape tot, dar vă rog începeți cu comunicarea și transparența care ar trebui să aibă loc între studenți și cadrele didactice și administrative.

Vă rog interesați-vă de Liga Studenților și să-i faceți dacă puteți să se facă puțin mai cunoscuți în mijlocul studenților pe care ar trebui să-i reprezinte, pentru că tind să cred că dintr-o Ligă a studenților se transformă într-o castă, într-un cerc restrâns care probabil se ajută doar pe dânsii.

Pentru conducere: Și vă rog să fie comunicare și

În privința burselor care se pare că se cam țin în sertar așteptând alți studenți. Și explicați sistemul de burse pe îndelete, afișați pe undeva permanent.

Și doresc și eu acces la alte ateliere decât al meu.

Și să văd o listă cu justificarea bugetului facultății și din banii studenților de la taxă.

Și aș dori un spațiu expozițional la care să putem avea acces toți studenții, dacă nu expoziții personale, măcar expoziții de grup unde să nu trebuiască să plătim o sumă exorbitantă.

Iar mansarda și subsolul corpului de Artă Murală cred că ar trebui să fie reamenajate și date în folosință. Subsolul ar putea fi folosit chiar ca spațiu expozițional cu o ieșire direct în Calea Griviței.

Arte Plastice și ITA

Deoarece numărul de studenți care au completat chestionarele a fost mai mic la arte plastice și ITA comparativ cu arte decorative și design (direct proporțional cu numărul total de studenți care învață la aceste facultăți), răspunsurile au fost analizate împreună, detaliindu-se anumite aspecte care sunt caracteristice fiecărei specializări în parte. Din București au răspuns 84 studenți la Facultatea de Arte Plastice și Facultatea de Istoria și Teoria Artei, care au fost distribuiți în funcție de specializări în felul următor: 19 la Pictură, 12 la Sculptură, 23 la Grafică, 4 la Pedagogia Artelor Plastice și Decorative, 1 la Fotografie-Videoprosesare computerizată a imaginii, 9 la Conservare și Restaurare, 6 la Istoria și Teoria Artei, 9 cu secția neprecizată. La Facultatea de Arte Plastice din cadrul Universității de Vest din Timișoara au completat chestionarele 12 studenți la Sculptură, 6 la Pictură, 9 la Grafică, 3 la Pedagogia Artelor Plastice și Decorative și 11 cu secția neprecizată. Menționăm că pentru Fotografie-Videoprosesare computerizată a imaginii un singur chestionar completat este insuficient pentru o analiză de substanță. Studentul în anul II care a răspuns declară

că: *sunt foarte încântat de ceea ce oferă UNA, nu am nici o obiecție și ne oferă ocazia de a expune, prin urmare situația este prezentată destul de pozitiv. În sprijinul acestor afirmații vine și un răspuns dat de un student la Artă Murală, an II, care la întrebarea numărul șase (referitoare la oportunitățile de colaborare) răspunde: *Rare proiecte, care oricum includ doar Foto-Video, iar în rest nici una.**

Prima întrebare, *În cadrul specializării pe care o urmați se pune accentul: pe creativitate sau pe buna cunoaștere a tehnicilor artistice*, a arătat faptul că aproape jumătate dintre studenți sunt de părere că în facultate se pune accentul pe creativitate. Un student la Timișoara, specializarea Grafică (an nespecificat), detaliază răspunsul său, pledând pentru un aspect pe care îl semnalizăm anterior în analiza noastră, respectiv necesitatea resimțită de studenți de a cunoaște arta contemporană: *În general (se pune accentul) pe valorile de tip clasic, tradițional. Ceea ce nu este neapărat un aspect negativ având în vedere faptul că aceste cunoștințe ne sunt necesare pentru a înțelege evoluția artei și punctul de plecare al ei. Ce pot eu observa, însă, e altceva, și anume faptul că nu sunt la curent cu ceea ce se întâmplă la nivel mondial în acest moment în domeniul artei. Din păcate, m-am trezit, de exemplu, la Bienala de la Veneția că nu-mi place nimic din ce văd, că nu-mi spun nimic exponatele acelea și că din start descalific asta și spun că nu e artă. Cred că pentru a fi mai deschis la nou, fără însă să considerăm orice lucru ieșit din comun ca fiind artă, trebuie să luăm contact cu reviste, cărți prin care să ne educăm gustul pentru arta actuală.*

Un sfert dintre studenți au bifat tehnicile artistice, pe ultimul loc situându-se studenții care au optat pentru ambele variante, care au fost mai puțini de 20%. Există studenți care simt nevoia să explice varianta pentru care au optat: *Specializarea pe care o urmez este pedagogia artei. Deși*

o parte importantă o deține practica, teoria pedagogiei și disciplinele aferente, de natură comunicațională, practica tehnicilor artistice specifice are de asemenea o pondere semnificativă. Din acest punct de vedere, domeniile variază de la pictură cu toate tehnicile ei și desen, la modelaj, instalație, fotografie și, bineînțeles, practica pedagogică (Pedagogie, anul III, București).

Prin urmare, diferențele dintre modul în care studenții de la arte plastice și arte decorative percep situația sunt minime, creativitatea dominând la ambele profiluri. Doar secția de Conservare-Restaurare are un specific aparte, care justifică faptul că peste jumătate dintre studenții care au răspuns au optat pentru tehnici artistice.

La **întrebarea a doua**, *Ce cursuri și seminarii ați include sau elimina din programă?*, varietatea răspunsurilor primite este mai mică decât la arte decorative și design, dar în linii mari opțiunile se regăsesc și la arte plastice și ITA. La București câțiva studenți au făcut de asemenea observații mai generale precum: mai multe opționale, mai multe tehnici artistice, mai multe specializări, mai multă practică, seminarii la care să fie invitați artiști străini, cursuri mai actuale și mai aplicate, cursuri interdisciplinare (pentru ITA), accent mai mic pe cursurile tradiționale și îmbunătățirea cursurilor. Cităm: *Aș elimina orice curs teoretic în care se predau generalități. Aș pune accent pe practică (de atelier, tabere de creație, etc) și pe o istorie a artei cu impact asupra propriei personalități a studentului.* (Sculptură, anul II, București)

Un student la Pictură, anul I, București își explicitează în felul următor părerea potrivit căreia nu ar trebui eliminat nimic: *Noua structură universitară, doar de 3 ani, nu doar limitează, dar și crează un anumit dezinteres, atât al studenților, cât și al profesorilor. Eliminarea ar fi deci exclusă...*

Printre materiile pe care studenții ar simți nevoia să le adauge se numără, pe primele locuri, cursurile de operare pe calculator, foto-video, artă contemporană și filosofie (filosofia se numără însă și pe lista de preferințe a cursurilor propuse pentru eliminare). *Aș include cursuri mai actuale – istoria artei foarte contemporane, multimedia, video, mult mai aplicate (Pictură, master, București).* La mulți studenți se manifestă necesitatea de a aprofunda materii precum literatură, comunicare, antropologie, fizică, protecția mediului, tatuaje, istoria costumului, publicitate, artă teatrală, sculptură, grafică publicitară. La Timișoara un masterand la Pictură menționează: *Aș include un curs (seminar) de predare a sistemului de construire a proiectelor culturale / artistice pentru toate secțiile.*

Dintre materiile pe care studenții ar dori să le elimine sau cel puțin să le transforme în opționale, conduce detașat perspectiva, care se regăsește în mai mult de un sfert dintre răspunsuri. Filosofia, sportul și istoria artei se situează pe următoarele locuri, însă cu procente foarte mici, de sub 5%. Printre celelalte materii enumerate pentru eliminare se numără: compoziția, cromatologia, axonometria, estetica, managementul, marketingul și limba străină, iar pentru ITA literatura comparată, barocul și arta românească. *Cursul + seminariile de Artă Românească ar trebui să fie tratate (după parerea mea) doar în cadrul unei/unor specializări opționale sau la master-uri. Cursul de Istoria Literaturii (fie ea comparată, grecești, etc) și-ar găsi mai degrabă locul în cadrul Facultății de Litere. O serie de cursuri de tehnici artistice ar fi bine venite în procesul de instrucție al unui istoric și teoretician de artă (Istoria și Teoria Artei, anul III).*

Ca și în cazul studenților specializați pe arte decorative și design, **la cea de-a treia întrebare**, *Cunoașteți obiectivele universității? Dacă da, în ce măsură sunt ele viabile și răspund*

așteptărilor voastre? doar aproximativ 10% dintre răspunsuri sunt pozitive. De exemplu, un student la Conservare-Restaurare, anul II, București răspunde: *În general le cunosc și aș putea spune că sunt destul de proporționate (corespunzând în mare măsură cererilor noastre).*

O mare parte a studenților au încercat să formuleze obiectivele așa cum cred că le știu și le înțeleg ei, câțiva au afirmat că aceste obiective există doar la nivel teoretic sau că trebuie *update*. Printre exemplele care ne-au atras atenția din București cităm în continuare trei opinii care acoperă diversitatea direcțiilor din răspunsuri: *Cred că universitatea încearcă să creeze niște valori și încă mai sunt condiții pentru asta* (ITA, anul II). Un student la Grafică, anul II, scrie: *Obiectivele Universității nu se suprapun decât parțial cu ale mele. Mi se pare că Universitatea nu se implică suficient în formarea noastră și nu oferă suficiente oportunități.* Un alt student, de această dată cu specializarea ITA, anul III, afirmă: *Obiectivele Universității nu sunt viabile și nu răspund așteptărilor personale. Se pune accentul pe păstrarea lucrurilor așa cum au fost găsite și preluate de cei care determină în prezent destinele instituției. Sistemul actual îi favorizează pe cei dezinteresați și îi boicotează pe cei care au ceva de spus sau de făcut independent de voința grupului de interese care controlează școala. Rezultatul este o aplatizare la care își dau în unele cazuri concursul și asistenții pentru care au optat profesorii (și care de multe ori sunt aleși în relație cu faptul de a nu li se submina imaginea).*

De la Timișoara, Sculptură, anul III și respectiv anul IV, cităm: *Da. În general răspund așteptărilor, însă există și contrariul. Cam 40% nu răspund / organizare, asistenți și Deocamdată obiectivele facultății de artă Timișoara cred că sunt de natură financiară. Cât mai mulți studenți la cu taxă cât mai mulți bani. Obiectivele reale parcă nu contează.*

Relația cu profesorii și libertatea de exprimare

sunt privite drept deschise sau destul de libere de mai mult de jumătate dintre studenți, câțiva din anul terminal sau de la master definind chiar relația cu profesorii prin *colegialitate* și *colaborare*. Restul părerilor au fost împărțite între depinde de profesor (aproximativ 15%) și relație proastă (10%), variantele intermediare fiind caracterizate prin *formală*, *ideală*, *strict profesională* sau *nu mă simt liberă*.

Dintre părerile pozitive exprimate la București am selectat câteva răspunsuri: *Profesorii, în special profesorul și asistentul de specialitate, sunt OK, îți dau posibilitatea să te exprimi, să-ți spui punctul de vedere și te susțin în ceea ce faci* (Pictură, anul III) și *Nu prea au timp de noi, dar puținul timp pe care și-l petrec în preajma noastră e OK, vorbim liber și relaxați* (Sculptură, anul II). Uneori răspunsul este nuanțat, așa cum se întâmplă în exemplul următor, în care se sugerează necesitatea de întinerire a cadrelor didactice: *Profesorii sunt foarte deschiși și e o plăcere să lucrezi cu ei, însă se simte uneori nevoia de oameni mai tineri, mai proaspeți* (ITA, anul III). De asemenea, așa cum se întâmplase și la arte decorative și design, există opinii potrivit cărora studenții sunt și ei responsabili de barierele de comunicare care pot apărea: *Profesorii cultivă o relație destul de deschisă, însă majoritatea studenților se dovedesc reticenți în timpul cursurilor, poate pe fondul lipsei de cunoștințe* (Sculptură, anul I).

Uneori părerile studenților sunt divergente; de la Timișoara, secția Sculptură, anul III, cităm: *Profesorii sunt deschiși și se poate discuta. Sunt total mulțumită de profesori și Profesorul nu vine la școală și are 70 de ani. Cu puțini poți relaționa*. De asemenea, un student tot din Timișoara afirmă că: *Profesorul îmi spune un fel, iar asistentul altceva. Și dacă eu urmez sfaturile asistentului și profesorul e de*

altă părere, eu am pierdut ! Mă derutează chestia asta !!!
 Această situație în care viziunea profesorului nu coincide cu cea a asistentului nu este de dorit, prin urmare recomandăm reprezentanților instituțiilor de învățământ să acorde o mai mare importanță comunicării interne și stabilirii unor criterii de evaluare mai clare pentru ca eforturile lor să fie coerente și să aibă efecte pe termen lung asupra studenților.

Dintre răspunsurile care semnaleză o atitudine subiectivă cu efecte negative asupra studenților menționăm, de la Timișoara (secție nespecificată): *NU ne putem exprima liber! Cel puțin eu nu pot deloc !!! Comunicarea e blocată adesea de orgoliile unor profesori. Suntem văzuți ca niște mici copii care nu au ce obiecta în fața unor mari artiști. De multe ori comunicarea e blocată de temperamentul agresiv al unora dintre ei. Iar pe alții nici nu îi interesează să comunice. Suntem simplii executanți.*

La **întrebarea a cincea**, *Aveți profesori invitați?*, aproape jumătate dintre studenți au declarat că *nu au avut profesori invitați* sau că *au avut doar uneori*. Doar aproximativ 15% dintre chestionare au primit răspunsuri pozitive. Deoarece întrebarea avea variante de răspuns, sunt puțini studenții care și-au dezvoltat opțiunile. În acest sens, cităm din două chestionare completate la București: *Uneori – Profesori invitați nu știu dacă avem, dar se organizează conferințe cu străini și întâlniri cu artiști contemporani, întâlniri ce nu se bucură de succes printre tineri* (Grafică, an nespecificat) și *Mai vin pe la facultă noastră profesori invitați și pleacă cum au venit, deoarece e prea mare discrepanța între ceea ce spun ei și ceea ce spun dictatorii noștri. Sunteți de acord cu mine că e un nonsens să chemi un profesor de afară dacă terenul nu e amenajat pentru incorporarea informațiilor predate de aceștia. Adică mare brânză nu se-ntâmplă când majoritatea studenților se uită la ei ca la o poartă nouă și*

nu văd dincolo de ea, fiind obligați după plecarea lor să se întoarcă la epoca cursurilor de piatră care le mănâncă tot timpul și energia. Astfel după un scurt timp informațiile lor nu prind rădăcini, se ofilesc (Pictură, master).

În ceea ce privește întrebarea **Ce oportunități oferă universitatea de a colabora cu Muzeul de Artă Contemporană, galerii și centre artistice / culturale, de stat sau independente, din oraș și din țară?**, domină părerea potrivit căreia facultățile oferă rareori sau chiar nu oferă oportunități de colaborare în domeniu. La București aproape jumătate dintre studenți dau aceste două variante. *Până în momentul de față universitatea nu ne-a susținut, pe mine și pe colegii mei, în nici o activitate (expoziție).*

*Ne-am găsit singuri locuri unde ne-am expus lucrări (București, Pictură, anul III) și Univesitatea nu oferă în mod direct sprijin proiectelor de colaborare a studenților cu galeriile, deși există o galerie a Universității. Sprijinul poate consta exclusiv în dorința profesorilor de a invita studenții să participe la expoziții comune (București, Pedagogie, anul III). De asemenea, un student la Conservare-Restaurare, anul I, București, semnalizează: *Nu putem să pătrundem în atelierelor de restaurare ale muzeelor și am dori foarte mult.* Recomandăm profesorilor să vină în întâmpinarea unor astfel de necesități prin inițierea unei colaborări cu laboratoarele de restaurare din muzee: cu siguranță acestea ar răspunde pozitiv, fiind direct interesate de o formare cât mai aplicată a studenților din rândul cărora își vor selecta ulterior specialiștii.*

Se adaugă un număr mare de răspunsuri (15%) care se referă la simpla informare sau enumeră gratuități și vizite la expoziții, deci nu este vorba de colaborări propriu-zise (există chiar două răspunsuri unde se dă exemplul reducerii la mijloacele de transport!): *Oferă posibilitatea de studiu,*

de aprofundare, de documentație, permițând accesul gratuit la expoziții (București, Conservare-Restaurare, anul I) și Nu foarte mari, mai degrabă te descurci personal. În afară de anunțuri la ceva expoziții nu prea există din partea profesorilor un ajutor real (Timișoara, Pedagogie, master). De asemenea, sunt enumerate și seminariile de la MNAR, despre care discutăm în partea dedicată artelor decorative și designului.

Colaborările menționate de studenți sunt organizările de expoziții, variantă cu care răspund însă numai câțiva studenți dintre cei chestionați, făcând observații generale, fără exemplificările care apăreau uneori la studenții de la arte decorative și design: *De cele mai multe ori avem expoziții colective și unitare, mai ales (București, Grafică, anul II).*

La întrebarea a șaptea, legată de **oportunitățile oferite de facultate de a vizita diverse manifestări artistice din țară sau din străinătate**, mai mult de jumătate dintre studenți sunt de părere că *nu oferă, nu știu sau oferă rareori*. Exemplificăm printr-un răspuns dat de un masterand la București, ITA: *Destul de rare sunt ocaziile în care universitatea organizează asemenea manifestări; de regulă – alte instituții (ex – NEC). Ca și la întrebarea anterioară, sunt pomenite frecvent informarea și gratuitățile. În acest sens, un alt student precizează: O mică parte din puținele evenimente ce au loc în țară sunt anunțate prin afișe în școală (Timișoara, secție nespecificată).*

Printre colaborări sunt enumerate seminarii, burse, tabere de creație și deplasări, așa cum se întâmplă în răspunsul următor, primit de la un student din Timișoara: *Din câte știu eu s-au organizat excursii pentru vizitarea Bienalei de la Veneția. Dar nu înțeleg de ce nu se organizează de exemplu o excursie pentru vizitarea MNAC-ului. Loc pe care sunt convinsă că nu l-au văzut mulți studenți, dar pe care și*

I-ar permite să-l viziteze, spre deosebire de Bienala de la Veneția (secție nespecificată).

La întrebarea a opta, *Există o corespondență între ceea ce învățați în universitate și ceea ce știți că există în expozițiile internaționale?*, aproximativ o treime dintre studenți consideră că există această corespondență. Restul opiniilor gravitează între nu există deloc sau există parțial. Un student la Conservare-Restaurare, anul I, București, afirmă cu convingere: *În materie de restaurare, pot să vă spun că învățăm la un nivel foarte ridicat; (poate cel mai ridicat).*

Dintre cei care sunt de părere că această corespondență există doar parțial se pomenește uneori, ca și la arte decorative și design, utilitatea cursului *Tendințe în arta modernă și contemporană: Da, însă depinde de posibilitățile de înțelegere ale profesorului de atelier. O corespondență mai amplă o are cursul de Tendințe în arta modernă și contemporană, care durează doar 1 an* (București, Pictură, anul III). De la Timișoara aflăm: *Problema e că nu prea vedem ceea ce se întâmplă în expozițiile internaționale. Nu există programe, broșuri, ceva care să ne facă să experimentăm o întrepătrundere a fenomenului artistic de aici cu cel de acolo. Pentru ca arta românească să aibă impact și să aibă valoare trebuie să se facă cunoscută și pe alte meleaguri. Un Corneliu Baba ar trebui să circule în toată lumea, nu să rămână în țară.* Tot de acolo un alt student observă detașat: *Există un manierism impus de notele de la examene, care fac lucrările din facultate să fie autohtone.*

Întrebarea numărul nouă, *Ce perspective aveți după absolvire?* a determinat studenții să opteze pentru variante precum carieră în domeniu (aproape 20%), publicitate, grafică, continuarea studiilor, formarea unui grup artistic,

afacere proprie, învățământ și înscrierea în Uniunea Artiștilor Plastici. Un număr destul de mare de studenți au preferat să dea răspunsuri precum nu știu (15%), perspective puține sau nici una.

Cităm în acest sens: *Fiecare cum se descurcă. Diploma nu are o mare relevanță, din păcate. Nici ramura de activitate nu este pe ordinea zilei în România* (București, ITA, anul III); *Nu sunt prea optimist pe plan « artistic ».* *Probabil că voi fi nevoit să fac grafică publicitară* (București, Grafică, anul III). La Timișoara un student disecă situația astfel: *Perspectivile sunt vagi, nesigure. Arta este un risc pe care și eu și ceilalți ni-l asumăm. Ți se spune: în artă totul e să ai noroc, îți trebuie tupeu, un meccena, bani, relații. Eu cred că e un câștig pentru că fac ceea ce-mi place. Șansele mele de afirmare (sau măcar de supraviețuire) le văd însă în străinătate, departe de jocurile interne care se poartă aici* (secție nespecificată). Continuarea studiilor în străinătate apare destul de frecvent și la arte plastice și ITA: *Intenționez să urmez cursuri de master în afară, la Paris sau Viena, și apoi să îmi deschid o galerie de artă și obiecte decorative în București* (București, Grafică, anul II). Un student răspunde la întrebare astfel: *Să schimbăm ceva...*

La întrebarea *Ce sugestii aveți pentru îmbunătățirea tipului de învățământ artistic?* diversitatea răspunsurilor este de asemenea foarte mare, dar anumite opțiuni se regăsesc la mai mulți studenți, motiv pentru care ar putea fi privite drept priorități. În primul rând, părerea potrivit căreia este nevoie de *mai multă practică* apare în aproximativ un sfert dintre răspunsuri. Cităm în continuare câteva răspunsuri care însă ating mai multe dintre direcțiile identificate în sugestiile studenților: *Ar fi cu adevărat binevenite taberele de creație, workshopurile cu*

artiști/profesori străini, invitați de Universitate și, evident, o finalitate a « muncii » noastre prin expoziții (la Galeria Universității și în alte locuri) -București, Grafică aplicată, anul II; Workshopuri și seminarii cât mai multe, cu artiști / personalități străine, incluse în programa de învățământ (București, Grafică publicitară, anul III) sau în primul rând profesori competenți; săli de curs adecvate numărului de studenți, posibilitatea de a lucra peste program, excursii de grup în muzee din afară (București, Pictură, anul II).

Următoarea sugestie importantă din punctul de vedere al studenților este *colaborarea* instituțiilor puse în discuție cu altele care activează în domeniu, atât din țară cât și din străinătate. Pe lângă exemplele anterioare, introducem și următoarea părere care pune în discuție atât colaborările cât și sistemul de notare: *Colaborarea în cursul anului universitar cu artiști consacrați, care să completeze lista de note a profesorului de atelier* (București, Pictură, anul IV).

Situate cam la același nivel (10%) se află opțiunile legate de *angajarea unor cadre didactice noi, revenirea la tipul de învățământ de 4 ani și necesitatea unei deschideri mai mari din partea cadrelor didactice*. Cităm în acest sens: *Profesori tineri cu pregătire mai nouă, care să cunoască ce se întâmplă acum în artă* (Timișoara, Sculptură, anul III); sau: *leșirea la pensie a unor profesori, schimbarea conducerii instituției, alocarea de fonduri pentru diapozitive, aparate de proiecție, materiale didactice, rezolvarea problemelor de încălzire pe timp de iarnă* (București, ITA, anul III); *Ar fi bine să se rămână la cei 4 ani de studiu, nu la 3. Să se pună accent mai mult pe orele de atelier și nu pe unele cursuri care sunt de prisos* (București, Pictură, anul III); și: *Este nevoie de mai multe materiale (fondurile pentru acestea sunt întotdeauna restrânse) și de o deschidere mai mare spre tot ceea ce reprezintă național și internațional* (București, Grafică, anul III).

Cu o repetitivitate mai mică apar opțiuni precum oferirea unor perspective cum ar fi *organizare de expoziții și oferire de burse; libertate de exprimare, corectitudine și profesionalism* din partea profesorilor. *Să se ofere cât mai multe materiale; Să se ofere spații pentru expoziții; Să se organizeze în fiecare semestru vizite pe la alte universități de artă din străinătate; Pentru vară să existe mai multe tabere de creație (București, Pictură, anul III); Să se ia în considerare toate opiniile studenților, să se facă excursii în țară și străinătate (București, Grafică, anul III); și: Ar fi multe dar mă opresc doar asupra câtorva: schimbul de experiență intern și internațional, burse cât mai multe, tabere, galerii mai multe, un plus de calitate, biblioteci dotate, mă refer la ultimele apariții din domeniul artistic, materiale (lipsesc cu desăvârșire), etc. (București, Sculptură, master).*

Pe ultimul loc se situează variante ca: introducerea unor *schimbări (uneori radicale)*, a unei *programe mai complete, reformularea unor cursuri, contact direct cu arta, accent pe creativitate și respectiv pe concept și eliminarea tehnicilor învechite*. De exemplu: *Pensionarea în unele cazuri (dar care să nu însemne rămânerea în sistem); Angajarea pe criterii mai stricte, competitive, reformularea cursurilor, încurajarea practicilor « inter » (disciplinare universitare etc); Invitarea unor personalități, profesori etc. (București, ITA, master).*

De asemenea, o *mai bună comunicare, informare, interes, schimbarea conducerii, profesori mai puțin aroganți, mai drastici și, la polul opus, cerințe mai mici*. Se adaugă o *Ligă a studenților mai activă și posibilitatea de transfer de pe locurile cu taxă pe cele subvenționate de stat. Oameni mai flexibili, mai mult ajutor studenților, mai multă atenție asupra nevoilor lor și a perspectivelor de viitor, pregătire mai bună pentru a fi competitivi pe pista de artă internațională (Timișoara, Pedagogia artei, master); Ar trebui să fie mai*

drastici, în ceea ce privește ușurința cu care se intră la facultate. Nu sunt de acord nici cu faptul că de anul acesta facultatea durează doar trei ani (București, Grafică, anul II) și Mai multă implicare din partea profesorilor și mai puține cerințe cu accent financiar. Sau sponsorizare în acest sens (Timișoara, Secție nespecificată); Mai multă seriozitate și corectitudine (Timișoara, pedagogia artei, anul II) și Îmbunătățirea relației student-profesor (mai multă comunicare), acceptarea dialogului (Timișoara, Pictură, Master).

Pictură | Clasa Profesor Universitar
Master | Sorin DUMITRESCU

Studentii de la ARTE (mai ales cei de la „cu plata”) vor sa stie:

What the fuck is U.S.ART?

1. IULIANA GELICU
 2. MARIANA PRANDU

Ce a facut pana acum U.S.ART pentru STUDENTI?

Cine sunt REPRESENTANTII nostrii din U.S.ART?

Pe ce platim 700 de EURO, De ce nu avem materiale?

3. SORIN
 4. GEORGE PASARI
 5. GABRIELA TOFAN

Pe ce se duc banii?

IN NUMELE CUI VORBITI, STUDENTILOR „ARTISTI” DIN U.S.ART?

Cat de capabili sunteti?

Cine sunt reprezentanti din U.S.ART ca STUDENTI, ca OAMENI, ca viitori ARTISTI?

CAT O SA MAI TACEM DIN GURA???

IESITI IN FATA NOASTRA !!!

AM DORII SA VA CUNOASTEM !!!

t.b.c.

Invelisti stabilesti cadrul de referinta si procesul creativ.

1. Raspunzile sunt, explicand pentru cearta in te manifestare. In limita unui număr de aproximativ 1000. Practici specializate si anul din care te la pagini vâ suită, necesare.

2. Prin valoare, stilul si compozitia creativa / sau la idee la discutarea pe care o urmeaza in a

3. Prin valoare si semnificatia creativa / sau la idee la discutarea pe care o urmeaza in a

3. Practici care raspunde noastra se regasesc in obiect in limită de prezentarea de pe pagina de web a universitatii

mai ample care urmăresc analizarea mediului educativ și cultural din România. Din acest motiv suntem de părere că rezultatele studiului vor putea fi corelate cu alte cercetări similare, unele dintre ele inițiate de autorități publice (gen Centrul de Studii și Cercetări în Domeniul Culturii, instituție aflată în subordinea Ministerului Culturii și Cultelor), altele de instituții de învățământ superior prin intermediul unor proiecte sau prin cel al cercetărilor întreprinse chiar de studenți, așa cum se întâmplă în cazul lucrării de licență *Cultura calității în mediul academic. Implicații la nivelul beneficiarilor primari – studenții*, teză a Violetei Maria Caragea, realizată în cadrul Facultății de Psihologie și Științele Educației a Universității din București.

Pentru a compara viziunea studenților din cele două instituții de învățământ artistic cu ceea ce instituțiile puse în discuție își propun, prezentăm în continuare un extras de pe site-ul oficial al Universității Naționale de Arte București, www.unarte.ro:

Prin intermediul programelor propuse, Universitatea Nationala de Arte ofera posibilitatea asimilarii limbajului specific artelor plastice printr-un studiu constant al modelelor naturale si culturale (artificiale), printr-o integrare permanenta a naturii umane, psihice si cosmice in geometria spirituala a oricarei transfigurari artistice.

Universitatea Nationala de Arte este institutia care pastreaza instrumentarul de lucru cu care artistul contemporan se poate exprima legind elementele ce provin din traditiile artei universale cu structura si sensibilitatea individului si cu optiunea de gust a contemporanilor. Atât programa generala asumata la nivelul catedrelor cât si programele individuale ale profesorilor artisti, însasi marca artistica a acestora, converg în ideea unei perpetue repuneri în discutie a conceptului însusi de pictura, grafica, sculptura,

Între rigoarea definirii istorice si academice si deschiderile necesare prin actualizarea si continua lor redefinire în raport cu dinamica si fenomenologia artei contemporane. Alternând studiul ca experienta imanenta a înțelegerii si aprofundarii mijloacelor de expresie si experimentul ca modalitate de autorefectare (identificare) a propriei personalitati, Universitatea Nationala de Arte ofera posibilitatea inter si pluridisciplinara a constientizarii si devenirii artistice complexe.

Prin problematica abordata în cadrul Universitatea Nationala de Arte, prin intermediul disciplinelor fundamentale si al celor complementare se urmaresc imperativele limbajului specific, plecând de la premisa ca scopul studiului il constituie gasirea unor forme unice de expresie. Universitatea Nationala de Arte propune prin intermediul absolventilor sai un model cultural care poate lega formele artei universale de spatiul cultural contemporan.

Universitatea Nationala de Arte ofera posibilitatea absolvirii cu diploma de licenta a sectiilor de sculptura, pictura, grafica, foto-video si pedagogie împreuna cu un curs ce cuprinde notiuni de conservare si restaurare.

Universitatea Nationala de Arte ofera studentilor sai posibilitatea studierii limbajelor alternative prin asimilarea cursurilor specifice de foto si film.

Universitatea Nationala de Arte ofera in egala masura posibilitatea absolvirii cu Diploma de Master of Fine Arts.

Prin absolvirea pachetului de discipline psiho-pedagogice, Universitatea Nationala de Arte ofera tuturor studentilor sai posibilitatea obtinerii unui certificat necesar pentru a activa ca profesor de desen. Prin trecerea la Sistemul European de Credite Transferabile, Universitatea Nationala de Arte ofera posibilitatea transferului si echivalarii anilor de studiu in orice alta universitate de acelasi nivel din

lume.

Universitatea Nationala de Arte ofera posibilitatea de colaborare si schimburi interuniversitare cu orice universitate din Europa.

Specificul instructiei artistice sustinute de Universitatea Nationala de Arte consta in promovarea unui tip de gandire elastica, in raportarea continua a temelor la problematica contemporana cu variante de abordare, in evitarea conservatorismului si a dogmelor.

Universitatea Nationala de Arte promoveaza prin mijloace specifice (simpozioane, expozitii, conferinte de presa) lucrarile si ideile studentilor si absolventilor sai.

Universitatea Nationala de Arte ofera studentilor sai burse si camin.

Universitatea Nationala de Arte ofera studentilor sai o biblioteca ce contine aproximativ 50.000 de titluri.

Mulțumim tuturor celor care ne-au susținut în derularea acestui proiect: membrilor Asociației add, studenților care s-au arătat deschiși față de această inițiativă și, nu în ultimul rând, profesorilor și asistenților care ne-au încurajat, promovând proiectul în rândul studenților și permițându-ne să aplicăm o parte a chestionarelor în cadrul unor seminarii.

Angelica Iacob

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ARTE BUCUREȘTI, imagini
din expoziția de sfârșit de semestru, 2006

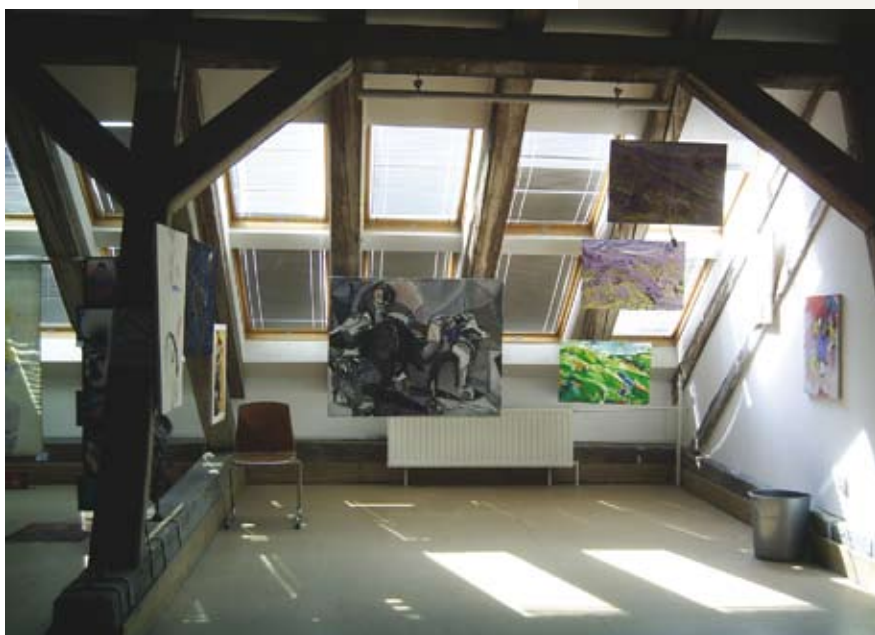

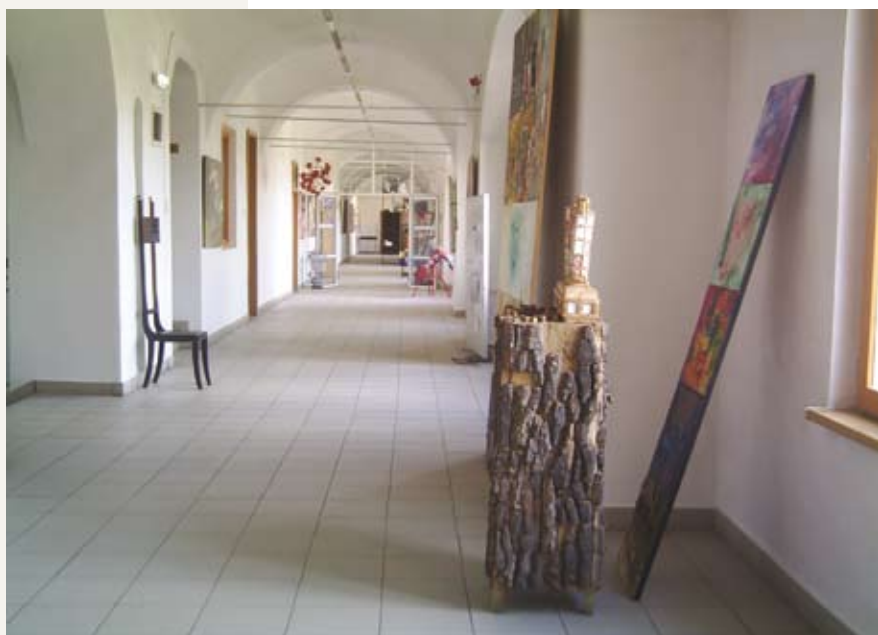

FACULTATEA DE ARTE PLASTICE DIN CADRUL
UNIVERSITĂȚII DE VEST DIN TIMIȘOARA imagini din expoziția de
sfârșit de semestru, 2006

Ziua Porților Deschise la Universitatea
Națională de Arte București, 28 mai 2006

FUNDAȚIA RAȚIU DIN MAREA BRITANIE

FUNDAȚIA RAȚIU DIN MAREA BRITANIE a fost înființată la Londra în 1979 de către Ion și Elisabeth Rațiu. Obiectivul principal al Fundației este de a promova și susține învățământul și cercetarea în domeniul culturii și istoriei țării. Sunt încurajate cu precădere proiecte care se desfășoară în România, pe teme legate de patrimoniu, societate civilă, democrație, civilizație și protecția mediului. Bursele acordate sunt variabile. Membrii consiliului de conducere sunt Elisabeth Rațiu, Indrei Rațiu, Ioana Rațiu, Nicolae Rațiu și Ileana Troiano-Tilea.

Ion Rațiu (6 iunie 1917 – 17 ianuarie 2000), distins diplomat, om de afaceri, editor, scriitor și filantrop, a fost un constant și acerb opozant al regimului comunist din România în perioada 1947–1989. Și-a dedicat întreaga viață luptei pentru instaurarea democrației în România și pentru integrarea țării în structurile euro-atlantice.

BURSE

Bursele Rațiu sunt acordate studenților români pentru a-și continua studiile în Marea Britanie, în variate domenii. Aceste burse oferă șansa unor tineri români talentați să se familiarizeze cu sistemul britanic, să câștige experiență și cunoștințe pe care apoi să le poată adapta și aplica în România. Fundația Rațiu acordă 35 de noi burse anual pentru masteranzi și doctoranzi care doresc să își continue studiile sau să facă cercetare în instituții britanice de învățământ superior. De asemenea, Fundația acordă burse pentru studii de scurtă durată, cursuri de vară, proiecte de cercetare academică. Până în prezent Fundația Rațiu a susținut studenți români pentru a obține calificări superioare în variate domenii de studiu: arhitectură, muzică, teatru, afaceri, economie, teologie, filosofie, urbanism, studii politice, drept, artă, design, modă, arheologie și etnomuzicologie.

Detalii la www.ratiufamilyfoundation.com

PROIECTE

Pe lângă acordarea de burse de studii, Fundația a început un program mai susținut de finanțare de proiecte româno-britanice, în domeniul cultural și științific. Proiectele se bucură, în general, de o finanțare parțială din partea fundației. Prin acest „seed funding” îi încurajăm pe bursierii noștri ca, odată întorși în țară după terminarea studiilor, să inițieze proiecte în parteneriat cu Fundația. Și astfel continuăm colaborarea. Sunt încurajate cu precădere proiecte care se desfășoară în România, pe teme legate de patrimoniu, societate civilă, democrație, civilizație și protecția mediului.

Fundația susține proiecte diverse, incluzând: producții și turnee teatrale și muzicale, traduceri din și în limba română, publicare de cărți, CD-uri și CD ROM-uri, premii, expoziții de caricatură, fotografie și pictură, ghiduri despre România și altele.

Premiul „Corneliu M Popescu” pentru Traducere din Poezia Europeană este organizat de Poetry Society (Societatea Britanică de Poezie) și este finanțat de Fundația Rațiu. Premiul este de 1.500 lire sterline, iar competiția este deschisă volumelor de poezie traduse dintr-o limbă europeană în limba engleză. Premiul se acordă din doi în doi ani. Juriul competiției din 2005, format din scriitorii britanici Alan Brownjohn și Mike Phillips, a ales volumul „The Bridge” (Puntea) de Marin Sorescu, acordându-i una din cele mai înalte distincții pentru traducere. A fost prima dată în istoria de 22 de ani a premiului „Corneliu M Popescu” când acesta a fost acordat unei traduceri din România. „The Bridge” (Bloodaxe Books, 2005) a fost tradus din limba română de Adam J. Sorkin și Lidia Vianu. Acest premiu pentru traducere din poezia europeană îl comemorează pe Corneliu M Popescu, traducător în limba engleză al operei lui Mihai Eminescu. Corneliu M Popescu s-a stins tragic în cutremurul din martie 1977, la vârsta de nouăsprezece ani. Pre-

miul a fost inițiat în anii '80 de Ion Rațiu.

În ultimii ani, Fundația Rațiu din Marea Britanie a contribuit în mod substanțial la promovarea și încurajarea mai multor proiecte în domeniul artelor plastice, teatrului și filmului românesc:

ARTE PLASTICE

- Organizarea vizitei în România a unui grup de curatori și jurnaliști britanici interesați de arta plastică românească contemporană. Acest program a fost realizat la București, Iași și Cluj, în parteneriat cu Visiting Arts din Londra, în octombrie 2005;

- Organizarea, în parteneriat cu Asociația E-cart.ro, a „Vizitei curatorilor români la Londra” (ianuarie 2007). Aceasta a fost o ocazie unică pentru opt curatori din România de a se familiariza cu scena de artă contemporană din Londra și de a iniția colaborări directe cu profesioniști și instituții din lumea artei din Marea Britanie;

- Publicarea unui supliment al revistei 22, în care este prezentată călătoria curatorilor britanici în România. Suplimentul a fost editat de artistul Dan Perjovschi (nr 877; 29 decembrie 2006 – 4 ianuarie 2007; Arhiva www.revista22.ro).

- Alte proiecte în România: colaborarea cu Asociația „add” din București cărora le-am acordat o finanțare pentru înființarea unei biblioteci cu cărți și reviste de specialitate de ultima oră; apoi programul art.tbc (Art to be confirmed) organizat de Asociația e-cart, și AVmotional (festivalul de artă audio-vizuală).

- Fundația Rațiu din Marea Britanie a contribuit la realizarea proiectului „Narcissus”, organizat de artista Gabriela Boiangiu, în cadrul căruia au fost prezentate în Marea Britanie artistele Geta Brătescu, Stela Lie, Ioana Fluerașu, Mirela Ivanciu. Proiectul a avut loc în

Bradford, Leeds și Sheffield.

- Am sprijinit la Londra și câteva proiecte de fotografie, precum: expoziția „Gas Pipes” a Ioanei Marinescu, expoziția „Identities, signs, visions” de Mihaela Kavdanska și Dilmana Iordanova și „Critical Light” de Roxana Tohăneanu. În prezent, susținem câteva proiecte ale fotografului Tudor Prisăcariu, inclusiv prin seria de expoziții virtuale pe site-ul www.romanianculturalcentre.org.uk.

- Am sprijinit, de asemenea, prezența artistului Dan Perjovschi în cadrul Festivalului de la Edinburgh, ca artist în rezidență (Collective Gallery, 2004). Dan a ținut la Fundația Rațiu și o prezentare despre activitatea sa și despre arta românească contemporană, în ianuarie 2006. Parțial, am sprijinit și prezența Liei Perjovschi la Londra, mai întâi în cadrul expoziției „Again for Tomorrow” de la Colegiul Regal de Artă (martie 2006) și apoi în expoziția personală „Chronology”, de la Galeria Yujiro (decembrie 2006 – ianuarie 2007).

TEATRU

- Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, un festival care prezintă spectacole puse în scenă de companii românești și străine și, de asemenea, organizează conferințe și ateliere pentru artiști, manageri culturali și pentru tineri. Fundația Rațiu a sponsorizat un program pentru educarea prin teatru a copiilor. În cadrul programului „Sibiu 2007 – capitală culturală europeană”, în parteneriat cu Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu, Fundația susține mai multe proiecte („Underground – teatru pentru tineri”, „Cetății – teatru pentru comunitate”).

- Programul DramAcum a fost inițiat în București de Andreea Vălean alături de un grup de tineri dramaturgi și regizori de teatru. Programul încurajează tinerii autori români să scrie și să-și pună în practică ideile. De asemenea, programul încurajează traducerea de teatru străin în limba română și de piese românești în limbi străine.

Fundația Rațiu acordă sprijin financiar acestui program.

- Fundația Rațiu susține programul „Artiștii pentru Artiști” al UNITER. Acesta este un proiect de solidaritate cu artiștii în vârstă sau pensionați care au probleme de existență. Toate câștigurile în urma spectacolelor organizate în cadrul acestui program sunt donate Fondului Solidarității Teatrale.

- Promovarea dramaturgiei lui Matei Vișniec în cadrul Festivalului de Teatru de la Edinburgh, prin: „Povestea urșilor Panda spusă de un saxofonist care avea o iubită la Frankfurt” (august 2005; montare a companiei britanice Rouge28; regia: Paul Piris) și „Istoria comunismului povestită pentru bolnavi mintali” (august 2006; montare a companiei americane Open Fist; regia: Florinel Fătulescu)

- Sprijinirea a patru tinere autoare și regizoare de teatru din România, Andreea Vălean, Theodora Herghelegiu, Gianina Cărbunariu și Veronica Ion, să beneficieze de programul pentru tineri dramaturgi de la Royal Court Theatre din Londra. De asemenea, susținerea participării tânărului dramaturg Ștefan Peca la Festivalul de la Edinburgh în august 2005, după stagiul de la Royal Court.

- Un proiect recent susținut de Fundația Rațiu în Marea Britanie a fost prezentarea piesei cu un singur personaj „Credeti că știți cine sunt dar de fapt”, de autorul britanic Mike Phillips (noiembrie 2006). Piesa a fost prezentată la London South Bank University sub forma unei lecturi de scenă, în interpretarea lui Constantin Chiriac și în regia lui Jonathan Banatvala. Interesul arătat de studenții LSBU în această producție și în întâlnirea cu Constantin Chiriac ne face să ne gândim că o mai mare apropiere de școlile de film și teatru este o direcție care merită urmărită.

FILM

- În cadrul Clubului de Film și al Festivalului de Film Românesc

de la Londra, creat de Centrul Cultural Românesc, Fundația Rațiu a sprijinit organizarea, în 2003, 2004 și 2006, a mai multor întâlniri ale publicului londonez cu personalități artistice românești: Victor Rebengiuc, Ion Caramitru, Lucian Pintilie. Fundația Rațiu a sprijinit organizarea Retrospectivei „Lucian Pintilie” care s-a desfășurat la Londra în octombrie 2004 și a Festivalului Tinerilor Regizori din februarie 2006. Programul a fost realizat în parteneriat cu Centrul Cultural Românesc din Londra, CNC și Cinematograful Curzon din Londra.

- Fundația Rațiu a sprijinit realizarea documentarului „The Heart of the Tornado”. Acesta este un film documentar despre Paul Neagu (1938 – 2004), cunoscutul sculptor român stabilit în Marea Britanie în anii '70. Filmul realizat de Laurențiu și Agnieszka Garofeanu prezintă un personaj spectaculos, unul dintre cei mai importanți și, câteodată, controversați creatori din arta românească și internațională.

- Fundația Rațiu acordă un premiu în cadrul festivalului de film documentar „Astra”, de la Sibiu. Acesta este Premiul Astra Film, care a fost câștigat în 2006 de filmul „Un campion din Balcani”, de Reka Kincses.

Alte proiecte:

- Susținerea Centrului Cultural Românesc din Londra (detalii la www.romanianculturalcentre.org.uk);

- Susținerea organizației internaționale Pro Patrimonio (detalii la www.propatrimonio.org);

- Susținerea Relief Fund for Romania (detalii la www.reliefundforromania.co.uk);

- Susținerea conferinței anuale „Ion Rațiu pentru democrație”, în cooperare cu Universitatea Georgetown & Woodrow Wilson Center, Washington DC (www.wilsoncenter.org) ;

FUNDAȚIA RAȚIU DIN MAREA BRITANIE susține și colaborează cu FUNDAȚIA RAȚIU ROMÂNIA din București, precum și cu CENTRUL RAȚIU PENTRU DEMOCRAȚIE din Turda (www.ratiucenter.org).

Contacte:

Nicolae Rațiu, Președinte

Ramona Mitrică, Director

RATIU FOUNDATION UK, 8th floor, 54 - 62 Regent Street, London W1B 5RE, UK

Tel: + 44 (0)20 7439 4052; Fax: + 44 (0)20 7437 5908

E-mail: mail@ratiufamilyfoundation.com;

Web site: www.ratiufamilyfoundation.com

E-cart.ro

Revista de artă contemporană *e-cart* a fost fondată în 2003 ca o inițiativă independentă, urmărind să ofere o resursă gratuită asupra artei contemporane din România și să prezinte proiecte artistice de aici într-un context mai larg, regional și internațional, precum și să încurajeze tineri artiști și critici să scrie despre artă. Publicată exclusiv pe internet la adresa www.e-cart.ro, revista poate fi accesată în versiune bilingvă, română și engleză; de asemenea toate numerele sunt păstrate online. În cele 7 numere apărute până în 2006 au fost prezentați în revista *e-cart* artiști români din diferite generații, spații de artă independente, precum și expoziții locale sau bienale internaționale de artă contemporană.

În 2005, echipa editorială *e-cart* a fondat Asociația *E-cart.ro*, în scopul extinderii tipurilor de proiecte dezvoltate, continuând să publice revista, dar și realizând site-uri internet pentru alte proiecte, tipărind publicații și organizând proiecte cu profil educațional. *E-cart.ro* sprijină scena de artă independentă din România, încurajează crearea de rețele și parteneriate pe termen lung, axându-se pe colaborare ca un mod de a întări structurile non-profit în condițiile în care în România sprijinul instituțional susținut încă lipsește.

Mai mult decât să reflecte un context în modul în care acesta există, *E-cart.ro* și-a propus de la început – încă de când funcționa ca o structură informală – să promoveze sau să inițieze proiecte care să ajute la stimularea acestui context, proiecte desfășurate atât în România cât și în străinătate. Dintre acestea fac parte : a 10-a ediție a Festivalului de Computer Arts de la Maribor din Slovenia (mai 2004), unde *e-cart* a participat cu proiectul digital interactiv *Map of e-cart*; *Zvon de Suedia* (de-a lungul anului 2004), în cadrul căruia

o serie de artiști suedezi au fost prezentați în revista *e-cart* (proiect realizat în colaborare cu Mats Stjernstedt și Galeria Index din Stockholm) sau *Formate*, în cadrul *Zilelor Vienei la București* (mai 2004; în colaborare cu Georg Schöllhammer și revista Springerin din Viena).

Proiectele realizate după constituirea asociației E-cart.ro au pus în principal accentul pe educație, experimentând și propunând metode de a examina situația unui învățământ artistic retrograd, precum și de a îmbunătăți această situație prin soluții alternative. Între aceste proiecte se numără *Art t.b.c. (to be confirmed) – 2006* (studiu de caz asupra Universităților de Artă din București și Timișoara, realizat în parteneriat cu grupul H.arta) și *Romanian curators trip to London – 2007* (călătorie de cercetare la Londra pentru un grup de 7 curatori din România), ambele proiecte realizate cu sprijinul Fundației Rațiu din Marea Britanie.

În 2007 *E-cart.ro* este partener media pentru proiectul Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007, proiect inițiat de instituțiile partenere Goethe-Institut Bukarest, Institutul Cultural Român și Allianz Kulturstiftung. Proiectul se desfășoară la București în perioada aprilie-octombrie 2007 și este curatoriariat de Marius Babias și Sabine Hentzsch. E-cart.ro realizează și menține website-ul proiectului www.spatiul-public.ro.

Dintre partenerii și colaboratorii permanenți ai *E-cart.ro* fac parte: asociația ADD, Cătălin Gheorghe, grupul H.arta, Marta Jecu, Cezar Lăzărescu, Dan Perjovschi, Lia Perjovschi.

În 2007 revista *e-cart* este susținută financiar de **S&T** România.

Echipa *E-cart.ro* : Doina Anghel, Eduard Constantin, Mădălin Geană, Angelica Iacob, Simona Nastac, Raluca Voinea.

H.arta

Grupul H.arta a fost fondat în 2001 de către Maria Crista, Anca Gyemant, Rodica Tache. Proiectele grupului H.arta s-au desfășurat până acum pe două planuri: organizând, pe de o parte, întâlniri, expoziții, discuții, workshop-uri în cadrul galeriei H.arta, care a funcționat între anii 2001-2006, și pe de altă parte, inițiind o serie de proiecte în afara galeriei, solicitând, de cele mai multe ori, implicarea altor artiști sau studenți.

Proiectele H.arta s-au dezvoltat ca o reacție la sistemul tradiționalist de educație din România, ca un mijloc de a vorbi despre artă nu doar ca fiind un lucru abstract, general și îndepărtat ci ca fiind ceva ce are legătura cu viața de zi cu zi, ca un mijloc de a spune că și ceea ce este personal poate face parte cu îndreptățire dintr-un discurs public și poate fi mijlocul care să te ajute să vezi dincolo de filtrul majorității – albă, masculină, creștin-ortodoxă și naționalistă – și să găsești perspective diferite din care să privești lumea.

Spațiul H.arta a apărut din nevoia de a restructura posibilele definiții ale artei și posibilele scopuri la care arta ar putea folosi, în contextul în care sistemul de educație din România este orientat încă aproape exclusiv înspre o atitudine evlavioasă față de un trecut mitic și indiferentă față de prezent și problemele lui. Spațiul H.arta a fost un instrument pentru un mod de învățare democratic și non-ierarhic, un loc în care să se exerseze atitudinea critică și chestionarea lucrurilor care par să fie înțelese de la sine, unde arta nu a fost privită ca un scop în sine ci ca un punct de pornire pentru discuție. Câteva dintre proiectele care au avut loc la H.arta au fost: *Sens* - Lia Perjovschi (2002), *The Show Must Go On* - Eduard Constantin (2003), *Brend* (2004), *Asta fac eu de-obicei*- Aura Bălănescu, Ciprian Homorodean, Kozma Levente, Szoke Szilard, Sorin Vreme (2005).

Cum te-ai hotărât să devii artist? O povestire în șapte episoade, un

text publicat în Suplimentul de cultură (nr 62 / 4-10 februarie 2006) ca o contribuție la Bienala Periferic 7/ Procese sociale și ca insert în revista *Idea* (nr. 23 / 2006), a rezultat în urma interviurilor cu 13 studenți de la Facultatea de Arte din Iași cu care grupul H.arta a discutat despre sistemul de educație artistică, despre felul în care arta și artiștii sunt văzuți în societate, despre stereotipurile asociate artei, despre felul în care ne vedem viitorul ca artiști.

De asemenea, tot în cadrul Bienalei Periferic 7/ Procese sociale, grupul H.arta a realizat un model pentru un manual despre artă, numit *Despre artă și felurile în care privim lumea*, (publicat în catalogul Periferic 7/ Procese sociale, 2006, Ed Polirom, Iasi, Revolver, Berlin, editat de Marius Babias și Angelika Nollert) manual care, în loc să prezinte arta dintr-un punct de vedere pur formal folosește arta ca pe un pretext ca să-i facă pe tineri conștienți de faptul că gesturile de fiecare zi determină felul în care se construiește lumea, ca pe un mijloc de a-i pregăti pe adolescenți să ajungă niște adulți conștienți de aspectele politice ale vieților lor.

Despre noi (și) ceilalți (2006) este o carte care conține contribuțiile unor artiști și teoreticieni români și suedezi despre excludere/toleranță și despre diferitele nuanțe pe care acestea le pot avea în viețile noastre de zi cu zi, despre felurile în care îi privim pe ceilalți și despre felurile în care suntem priviți.

În 2007, grupul H.arta continuă să exploreze aceste întrebări în cadrul proiectului *Spațiul Public București | Public Art Bucharest 2007*, al cărui curatori sunt Marius Babias și Sabine Hentzsch.

Art t.b.c. (to be confirmed)
2006

Proiect realizat de Asociația E-cart.ro în colaborare cu grupul
H.arta și cu sprijinul Fundației Rațiu din Marea Britanie.

Concepție proiect: Simona Nastac

Chestionar: Angelica Iacob, Simona Nastac

Aplicarea chestionarelor: Doina Anghel, Angelica Iacob, Simona
Nastac (București), H.arta (Timișoara)

Fotografii: Eduard Constantin, Angelica Iacob (București), H.arta
(Timișoara)

Evaluarea chestionarelor: Angelica Iacob

Coordonare și editare: Angelica Iacob

Design: Eduard Constantin

Mulțumiri către: board-ul Fundației Rațiu din Marea Britanie,
Mădălin Geană, Ramona Mitrică, Dragoș Olea, Dan Perjovschi,
Lia Perjovschi, Nicolae Rațiu, Raluca Voinea

Tipar: RH Printing

2007

© Asociația E-cart.ro

ISBN 978-973-0-04963-3